

**Stanovisko Agro-eko fóra (AEF) k návrhu dokumentu MP SR:
„Správa o hodnotení Programu rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007-2013“
podľa zákona 24/2006 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie“**

Agro-eko fórum je platforma 18 mimovládnych organizácií SR, ktorá presadzuje princípy trvaloudržateľného poľnohospodárstva a lesníctva na Slovensku. AEF sa zapojilo do tvorby pripomienkových konaní dokumentov ako člen monitorovacích výborov programov Sektorový operačný program (SOP) a Plán rozvoja vidieka (PRV) tak pre obdobia 2004-2006 ako aj pre obdobie 2007-13. Naše pripomienky a komentáre nájdete na stránke: http://www.cepta.sk/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=30&Itemid=201.

Pripomienky Agro-eko fóra (AEF) sú písané červenou farbou.

Návrhy, komentáre a vysvetlenia AEF sú písané zelenou kurzívou.

Oceňujeme a pozitívne hodnotíme prínosy navrhovaného programu PRV 2007-13 napr. v podpore rozvoja využívania alternatívnych zdrojov energie, v podpore šetrných spôsobov hospodárenia (napr. ekologického poľnohospodárstva, hospodárenie v hodnotných biotopoch) a pod. Sme však presvedčený, že prostriedky vyčlenené v programe PRV 2007-13 z rozpočtu EÚ a SR môžu na Slovensku podstatne viac stimulovať:

- **rozširovanie šetrných hospodárskych foriem v sektoroch pôdohospodárstva,**
- výraznejšie prispieť k aktívnej ochrane životného prostredia a prírodných ekosystémov ako aj
- efektívnejšie podporiť trvaloudržateľný rozvoj vidieckych oblastí.

Naše podnety na zlepšenie súčasného návrhu PRV 2007-13 prikladáme nižšie v pripomienkach Agro-eko fóra k hodnotiacej správe tohto programu.

AEF chce upozorniť na jeden formálny, no podľa nášho názoru zásadný nedostatok pripomienkovania tejto správy. Pripomienkovacie konanie malo oficiálne trvať do 23.03.2007, dokumenty na pripomienkovanie však boli z oficiálnej stránky MPSR stiahnuté už dva dni pred uplynutím tejto lehoty. Aj z týchto dôvodov podáva AEF svoje pripomienky s časovým posunom (nevedeli sme sa dostať k relevantnému dokumentu). Je to skutočnosť, ktorá môže v prípade oznámenia na európsku komisiu vážne skomplikovať proces schvaľovania vlastného dokumentu PRV 2007-13, čo samozrejme nechceme.

Správa ako celok, je podľa nášho názoru spracovaná nedostatočne – ako dokument, ktorý neanalyzuje dopady jednotlivých opatrení PRV 2007-2013 do hĺbky ale povrchno a formálne, bez väzby na existujúce skúsenosti (PRV 2004-2006), skôr akademicky „hodnotí“ ich vplyv na životné prostredie.

NAVRHUJEME: Prehodnotiť závery „Správy o hodnotení Programu rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007-2013“ podľa zákona 24/2006 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie“ a spracovať dokument, ktorý skutočne zhodnotí (v číslach, faktoch...) dopad tohto dôležitého dokumentu tak aby bol silným nástrojom pre úpravu a implementáciu finálneho programu PRV 2007-13.

1. Nezohľadnenie, nedostatočná podpora farmárom v územiach NATURA 2000

Platbami v rámci sústavy NATURA 2000 prostredníctvom AE opatrení sa v dostatočnej miere nezabezpečí funkčnosť ochrany európskej sústavy chránených území NATURA 2000.

NAVRHUJEME: Prehodnotiť financovanie, podpora hospodárenia na územiach NATURA 2000 (opatrenia Osy II).

2. Ekologické poľnohospodárstvo (EP)

Nezabezpečí sa vyváženosť a rozvoj EP, viac ako 80% rozlohy EP v SR sú pasienky a lúky, navyše vo väčšine bez produkcie výrobkov pre lokálny, resp. národný trh. Dokument nedostatočne reflektuje na túto skutočnosť, nedostatočne stimuluje podporu hospodárenia na ornej pôde, sadoch a viniciach, nepodporuje prednostne propagáciu takýchto produktov, ani potrebný dôraz na poradenstvo pre EP resp. vzdelávanie.

NAVRHUJEME: prehodnotiť výšku podpory pre podopatrenie EP a navýšiť podporu SK/ha pre ornú pôdu v EP (min. o 50%), komplexne podporiť produkciu, propagáciu a predaj výrobkov EP na slovenskom trhu, vedu a výskum ako i vzdelávanie a poradenstvo pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva na Slovensku.

3. Podopatrenie Integrovannej produkcie (IP) vo vinohradníctve, v ovocinárstve a pri produkcii zeleniny.

NAVRHUJEME: úplne vypustiť podopatrenie IP v tom znení ako je navrhované v PRV 2007-13. Podopatrenie IP, tak ako je navrhované, nezohľadňuje súčasný stav poznania pre IP v Európe, stavia nedostatočné podmienky pre šetrné hospodárenie, ani pre produkciu produktov s pridanou hodnotou proti konvenčnej produkcii, nemá vyriešenú pravidelnú kontrolu (ako napr. ekologické poľnohospodárstvo) ani poradenstvo, neadekvátne a diskriminačne ohodnocuje plnenie navrhovaných podmienok IP. Neznižuje zásadným spôsobom zaťaženie ŽP a dáva predpoklad čerpať výrazného množstva prostriedkov z opatrenia Agro-environmentálnej podpory.

ALTERNATÍVNÝM riešením podopatrenia IP (ktoré vo svojej plnej, sústavne zlepšujúcej sa forme je potrebné pre SR) by bolo alebo:

- zásadne znížiť navrhovanú podporu pre IP pri súčasných pravidlách, tak aby nebola diskriminačná oproti navrhovaným platbám pre ekologické poľnohospodárstvo alebo
- sprísniť podmienky IP tak, aby v maximálnej miere a plnom rozsahu zohľadňovali stav poznania v integrovanej kontrole škodcov poľnohospodárskej produkcie

4. Nedostatočne rozdelenie prostriedkov PRV 2007-13. Opatrenie, resp. podopatrenia Agro-environmentu, opatrenia z najväčším dopadom na biodiverzitu a ochranu ŽP, sú poddimenzované, nezohľadňujú ani záujem, ani možnosti ani vážnosť podopatrení pre SR.

NAVRHUJEME: Realokovať pôvodne navrhované množstvo prostriedkov PRV 2007-13 do osi II = 62% z celého rozpočtu programu (nie len súčasných 50%), jasne stimulovať poradenstvo a vzdelávanie ale i kontrolu v tejto oblasti a zabezpečiť horizontálnu podporu farmárov zapojených do tohto opatrenia.

5. Nedostatočné zohľadnenie medzinárodných zmlúv o ochrane prírody a krajiny, predovšetkým ide o zmluvy a dokumenty: *Göteborgská stratégia, Národná stratégia ochrany biodiverzity a Aktualizovaný akčný plán pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku na obdobie 2003-2010.*

NAVRHUJEME: Jasne definovať priority z jednotlivých zmlúv, resp. dokumentov a zapracovať ich do VŠETKÝCH opatrení PRV 2007-13.

6. Nenasmerované opatrenia vzdelávania a poradenstva. Opatrenie vzdelávanie a poradenstvo nie sú explicitne podmienené pre formy hospodárenia, podnikania s dôrazom na trvaloudržateľný rozvoj, resp. ochranu ŽP a prírodných ekosystémov. Návrh PRV 2007-13 umožňuje poradenstvo a vzdelávanie aj pre intenzívne, ŽP poškodzujúce formy hospodárenia, čo nie je v správe zachytené a je podľa nášho názoru neúnosné.

NAVRHUJEME: Všetky projekty opatrení Vzdelávanie, poradenstvo, informačné aktivity (Os 1 a Os 3) podmieniť súladom a koherentnosťou s trvaloudržateľným rozvojom (definovaným v Rio de Janeiro 1992) ochranou ŽP a prírodných ekosystémov.

7. Nedostatočná horizontálna podpora šetrných hospodárskych foriem. Opatrenia PRV 2007-13 neuprednostňujú poľnohospodárov zapojených do agro/leso-environmentálnych schém, ako napr. subjekty hospodáriace v rámci Ekologického poľnohospodárstva či v územiach európskej sústavy chránených území NATURA 2000. To znamená že mnohé opatrenia môžu rovnako čerpať aj subjekty zaťažujúce ŽP intenzívnou výrobou, naopak, dotácie nemusia byť schválené pre subjekty so snahou ekologickej produkcie – chýba špeciálna, horizontálna priorita podpory takýchto subjektov.

NAVRHUJEME: Definovať žiadateľov zapojených do schém Agro/leso-environmentálnych opatrení ako prioritných žiadateľov pre všetky ostatné opatrenia PRV 2007-13 (Os1, Os2 aj Os3), uprednostnených pred ostatnými žiadateľmi.

8. **Podpora bezcieľneho poľnohospodárstva.** Súčasný stav na vidieku hovorí (a PRV 2007-13 tento aspekt nerieši, správa nedokumentuje – napr. podpory LFA) o podporovaní „bezcieľneho poľnohospodárstva, napr. – kosíme pre to aby sme čerpali dotácie“. Chýba jasný mechanizmus komplexného využívania pôdneho potenciálu, priority v jeho cielenom využívaní pre dané podmienky (orná pôda, pasienky, zalesnenie...), absentuje zameranie na podporu a rozvoj produktových koncoviek pre lokálnych, resp. národných spotrebiteľov. Uznávame ochranu hodnotných biotopov nie však bezcieľne, podporované čerpanie a pálenie nafty, čo zásadným spôsobom prispieva k emisiám skleníkových plynov.

NAVRHUJEME: Jasne definovať priority cieľového využívania pôdy pre dané podmienky so zohľadnením reálneho potenciálu, potrieb a kapacít regiónu a s väzbou na koncový produkt (orba – obilie, pasienok – mlieko, zalesnenie – energetická biomasa...) v špecifických kritériách. Týmito kritériami podmieniť poberanie dotácií, inak sa bude ďalej nechávať pokosená tráva hniť na lúkach alebo bezcieľne zväzať do blízkeho lesa.

9. **PRV 2007-13 nepodporuje rozvoj lokálnych a regionálnych výrobnospotrebných reťazcov.** Program minimálne rozvíja rozvoj lokálnych a regionálnych výrobnospotrebných reťazcov a Správa to nehodnotí. Opatrenia vôbec alebo nedostatočne podporujú miestnu výrobu a odbyt, predaj z dvora, marketing a propagáciu regionálnych výrobkov v regióne, resp. na slovenskom trhu a pod. Táto skutočnosť prispieva nielen k ďalšiemu vyľudňovaniu nášho vidieka (nedostatok práce, umrtenie ekonomických cyklov) ale i podpore prioritného exportu niektorých našich, predovšetkým kvalitných produktov do zahraničia. Bez ohľadu na skutočnosť, že subjekt je podporovaný z fondov určených pre ekonomiku SR, bez ohľadu na prispievanie k produkcii emisií skleníkových plynov nadmerným transportom produktov.

NAVRHUJEME: Vytvoriť opatrenie/ia (Os 3) na podporu lokálnych výrobnospotrebných reťazcov, ich propagáciu a podporu v poradenstve príp. celoživotnom vzdelávaní. Živé lokálne výrobnospotrebné reťazce považujeme za kľúčové pre trvaloudržateľný a nie len „externe-dodávateľský“, teda závislý, rozvoj vidieka. Podporiť takýto rozvoj i v Op. Vzdelávanie a Poradenstvo a prednostne i v Op Modernizácia fariem (Os 1); podporiť vytvorenie kapacít pre vyjasnenie legislatívneho rámca, ktorý by mal byť nápomocný takémuto rozvoju vidieckej ekonomiky, ktoré považujeme z pohľadu zaťaženia ŽP za najšetrnejšie.

10. **Nelesná drevinová vegetácia.** Z PRV bola vyškrtnutá podpora zavádzaniu **Nelesnej drevinovej vegetácie**, ktorá je kľúčovou nie len pre redukciu veternej erózie vo viacerých oblastiach a pre zachovanie a rozvoj biodiverzity (južné, západné a východné Slovensko). V PRV 2004-2006 nebola nevyužívaná kvôli nezájmu, ale kvôli zlému spracovaniu Opatrenia (požadované geometrické zameranie nákladmi prekračovalo vyčlenené dotácie).

NAVRHUJEME: prehodnotiť podmienky čerpania prostriedkov pre tvorbu a starostlivosť o NDV a zaviesť toto opatrenie od PRV 2007-13.

11. **Využívanie biomasy.** AEF upozorňuje, že napriek tomu, že PRV 2007-13 na viacerých miestach podporuje produkciu a využívanie biomasy (čo je pozitívne), nie je doriešená otázka akceptácie čerpania elektrickej v mohých oblastiach i tepelnej energie do lokálnej, regionálnej resp. národnej siete, chýba ekonomické zvýhodnenie takejto zelenej energie.

NAVRHUJEME: Započať medzirezortné konanie a v zrýchlenom procese prijať také úpravy súčasnej legislatívy, ktoré budú jednoznačne zvýhodňovať produkciu a predaj zelenej energie na Slovensku, v prípade PRV 2007-13 predovšetkým energie z biomasy, príp. bio-odpadov.

12. Podpora produkcie tabaku, a tabakových výrobkov. Pre AEF je neakceptovateľné ak PRV 2007-13 bude podporovať produkciu tabaku, tabakových výrobkov (Os1, Op. 142 - Podporovanie vzniku odbytových organizácií výrobcov). Je absurdné aby sme z daní občanov podporovali akýmkoľvek spôsobom zdraviu škodlivú produkciu, jej predaj príp. marketing.

NAVRHUJEME: Zrušiť akúkoľvek podporu produkcií a marketingu tabaku v SR, teda explicitne vylúčiť tabakový priemysel, jeho výrobu, spracovanie i marketing zo všetkých podporných opatrení fondov EU, vrátane PRV 2007-13.

13. Nereálne definované podmienky GAEC pre spásanie, resp. kosbu TTP.

Podmienky definované v prílohe 2a k Osi 2, Minimálna miera údržby, Podmienky:

1. Udržiavať všetky plochy trávnych porastov podľa nadmorskej výšky kosením alebo spásaním podľa sledovaného obdobia.

Nadmorská výška (m n.m.)	Kosba od - do	Pasenie od - do
0 – 400	15.6. - 15.9.	15.5. - 15.9.
401 – 600	1.7. - 15.9.	25.5. - 15.9.
601 – 800	15.7. - 15.9.	10.6. - 15.9.
Nad 800	25.7. - 15.9.	20.6. - 15.9.

Táto tabuľka definuje nereálne krátke termíny pre spásanie, resp. kosenie väčšiny lúk slovenských farmárov. V praxi sa realizuje podstatne dlhší termín predovšetkým spásania, lokálne i počas celého roka. Takto definované podmienky by boli obmedzením likvidačným pre väčšinu slovenských poľnohospodárov hospodáriacich na TTP a postupný zánik slovenského salašníctva resp. živočíšnej výroby na TTP, čo by malo samozrejme aj výrazne negatívny dopad na udržiavanie vzácných biotopov TTP.

*NAVRHUJEME: Zmeniť znenie bodu 1. na: Udržiavať všetky plochy trávnych porastov podľa nadmorskej výšky kosením alebo spásaním podľa sledovaného obdobia **minimálne v uvedenom termíne:***

Za **Agro-eko fórum** vypracoval koordinátor AEF – Ing. Daniel Lešínský, PhD.
CEPTA - Centrum pre trvaloudržateľné alternatívy, www.cepta.sk
kontakt: 0905581076

Toto stanovisko bolo rozoslané minimálne kompetentným pracovníkom MP SR, MŽP SR, autorom správy a členom Agro-eko fóra.